

Krzysztof Fudalej

"Wojsko - polityka - społeczeństwo.
Studia z historii społecznej od antyku
do współczesności", red. J. Jędrysiak,
D. Koreś, G. Strauchold, K.
Widzyński, Wrocław 2013 :
[recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 14 (65)/4 (246), 193-194

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Zapiski bibliograficzne

Wojsko – polityka – społeczeństwo. Studia z historii społecznej od antyku do współczesności, red. J. Jędrusiak, D. Koreś, G. Strauchold, K. Widzyński, „Chronicon”, Wrocław 2013, 736 s., VIII s.

Drugi tom serii wydawniczej „Wrocławskie Studia z Historii Wojskowości” pt. *Wojsko – polityka – społeczeństwo* to materiały międzynarodowej konferencji naukowej, która odbyła się we Wrocławiu w dniach 23–24 września 2011 r. Zawiera on 29 tekstów o bardzo zróżnicowanej tematyce, ze wszystkich epok historycznych, podzielonych na dwa działy: *Studia i artykuły* oraz *Varia*.

Pierwszy dział otwiera artykuł Andrzeja Wypustka o służbach wywiadu wojskowego Cesarstwa Rzymskiego. Następnie Przemysław Kulesza przedstawił wyprawy wikingów na podstawie inskrypcji runicznych z rejonu Södermanland, Mirosław Nagielski – bitwy pod Częstochową (1665) i pod Mątwami (1666), Leonid Sidorenko – wpływ uwarunkowań ustrojowych na stan brytyjskiej armii w XVIII w., a Robert Kisiel – obraz Polski w XVIII wieku w piśmie Karola Emmanuela de Warnery z 1780 r. Dariusz Urbański omówił, na podstawie wielu przykładów, udział armii hiszpańskiej w walkach *guerrilli* w latach 1808–1814. Jacek Jędrusiak przeanalizował, w oparciu o liczne źródła, koncepcje obrony wschodniej granicy Prus w latach 1815–1819. Grzegorz Nowik omówił gry wywiadowcze i gry operacyjne między bitwą warszawską, niemeńską i wołyńsko-podolską, Piotr Cichoracki – akcję pościgową po napadzie na pociąg pod Łowczą 24 września 1924 r., a Krzysztof Fudalej – współpracę sowiecko-niemiecką w dziedzinie broni pancernej w latach 1926–1933. Marek Białokur zajął się aktywizacją środowiska piłsudczykowskiego w obliczu niepokojów społecznych w grudniu 1922 r. Artykuł Mariusza Niestrawskiego dotyczy wyższego szkolnictwa lotniczego w II Rzeczypospolitej. Przemysław Olstowski przeanalizował, na przykładzie województwa pomorskiego, rolę oficerów Wojska Polskiego w administracji państwowej w latach 1926–1939. Jerzy Kirszak jest autorem biografii gen. bryg. Romana Władysława Szymańskiego, Daniel Koreś – płk. Kazimierza Plisowskiego, Wojciech Skóra – kpt. Czesława Brunnera, a Maciej Zuczkowski – Władysława Siły-Nowickiego. Aleksander Woźny omówił źródła informacji o sowieckich przygotowaniach do agresji przed 17 września 1939 r. i kwestię ich wykorzystania przez polskie władze wojskowe. Jan Patrak opisał działania floty niemieckiej podczas inwazji na Leros w listopadzie 1943 r. Paweł Piotrowski przeanalizował miejsce armii w systemie władzy totalitarnej Polski Ludowej w latach 1948–1956, a Grzegorz Hryciuk – przekształcenia czechosłowackich sił zbrojnych w okresie 1945–1956. Władysław Bułhak omówił relacje między wywiadem wojskowym a wywiadem cywilnym w Polsce w latach 1947–1990. Dział *Studia i artykuły* zamykają dwa teksty Krzysztofa Kubiaka traktujące o bojowym debiucie ścigaczy raketowych oraz możliwościach i ograniczeniach armii europejskich członków NATO ery post-nowoczesnej.

Varia otwierają rozważania Arkadiusza Tulińskiego o oblężeniach twierdz w wojnie 80-letniej jako wojnie totalnej w mikroskali. Janusz Mierzwa omówił „Dziennik” Władysława M. Zawadzkiego, a Grzegorz Strauchold – stosunek Głównego Zarządu Polityczno-Wychowawczego Wojska Polskiego w latach 1944–1945 do perspektyw inkorporacji ziem niemieckich do Polski. Jerzy Maroń jest autorem dwóch tekstów. Jeden dotyczy terminów „historia wojskowa” i „historia wojskowości”, drugi – polskiej morskiej tabeli rang.

Marek Plewczyński, *Wojny i wojskowość polska w XVI wieku*, t. 1–3, „Inforteditions”, Zabrze–Tarnowskie Góry 2011–2013, 460 s. + 424 s. + 446 s.

Trzytomowa praca Marka Plewczyńskiego *Wojny i wojskowość polska w XVI wieku* w zamyśle autora ma stanowić kompendium wiedzy o wojsku polskim, przebiegu toczonych przez nie wojen oraz stosowanej sztuce wojennej. Pozwala to prześledzić ewolucję zarówno instytucji wojskowych, jak i uzbrojenia oraz taktyki walki. Podział chronologiczny na poszczególne tomy autor podporządkował kolejnym zmianom na polskim tronie, ze względu na ogromny wpływ monarchów na funkcjonowanie ówczesnych sił zbrojnych.

Każdy z tomów podzielony jest na trzy części. W pierwszej autor przedstawił: sposoby finansowania wojska, jego strukturę organizacyjną i liczebność, sposoby rekrutacji, uzbrojenie, wyposażenie, skład narodowościowy, pochodzenie terytorialne, skład społeczny armii, życie codzienne żołnierzy, ich wyszkolenie oraz piśmiennictwo wojskowe i fortyfikacje. W części drugiej omawiane są kolejno wszystkie konflikty, w których brała udział Korona i Litwa w XVI w. W ostatnich działach każdego tomu scharakteryzował zaś ówczesne podejście do zagadnień strategii i taktyki. W sumie każdy z tomów jest podzielony na 15–21 rozdziałów.

W tomie 2 znajdują się ponadto indeksy: rotmistrzów koronnych z lat 1506–1573 oraz towarzyszy i rotmistrzów jazdy obrony potocznej i wojsk kwarcianych służących w latach 1548–1573, zawierające informacje m.in. o okresie, w którym występują w źródłach, pełnionych funkcjach, ich pochodzeniu terytorialnym i posiadanych włościach. Na końcu tomu 3 zamieszczono, oprócz bibliografii, również indeks osobowy i indeks nazw geograficznych. W trzech tomach znajdują się 82 mapy i schematy oraz kilkadziesiąt czarno-białych ilustracji. Należy zwrócić uwagę na to, iż w drugim tomie umieszczono erratę błędnie wydrukowanego spisu treści tomu 1.

Wojska Lądowe w 330. rocznicę wiktorii wiedeńskiej, red. Z. Szybiński, J. Z. Matuszak, Wydawnictwo DWŁąd, Warszawa 2013, 400 s.

Omawiana książka ma na celu przedstawienie obecnego stanu Wojsk Lądowych. Ponieważ ten rodzaj sił zbrojnych obchodzi swe święto 12 września na pamiąt-